

I. Munkadokumentum:

Minimális szociális standardok meghatározása európai szinten: főbb kérdések

Ramón Peña Casas /Observatoire social européen

A (minimális) szociális standard meghatározása.....	1
Az Európai Unió standardjainak meghatározásának fő feltételeit jelentő tényezők	4
Megfelelőség: a standardok körüli viták központi fogalma	6
Szociális jogok és szociális standardok	9
A szociális jogok meghatározása.....	9
A szociális jogokhoz való hozzáférés akadályai	13
Bibliográfia.....	17
1. MELLÉKLET: Alapvető szociális jogok európai szintű elismerése.....	18

A (minimális) szociális standard meghatározása

A „standard” kifejezés a szociális jog és szociálpolitikák összefüggésében kétféleképpen értelmezhető. Először is a „standard” utalhat valamely elismert hatóság által megállapított „pontos” mértékre, alapelvekre vagy szabályokra, amelyek olyan referencia mértéket jelentenek, amelyhez minden más egyenértékű dolgot (nemzetközi viszonylatban) hasonlítani lehet és meg lehet állapítani a közös kötelezettségektől vagy céloktól való távolságot (referencia standard). Másodsor, a standard kifejezés úgyis felfogható, mint egy harmonizációs eszköz vagy folyamat, amely szabályokból és elvekből épül fel. Ezek a szabályok és elvek azt a célt szolgálják, hogy egységesítsék egy közös cél differenciált módjait és variációit, hogy az együttműködést és hatékonyságot segítsék a közös cél elérése érdekében.

A standardok lehetnek „kemények” vagy „puhák” jogi státuszuk szerint (kötelező vagy sem), vagy pontosságuk foka szerint (a nagyon részletezőtől az egyszerű közös szabályok állományáig). Az uniós szintű szociális védelem területén ez a tartomány az Európai Unió és harmadik országok dolgozóira és ott illetőséggel rendelkező személyek hozzáférési feltételeire vonatkozó szociális védelmi konstrukciók harmonizálásával kapcsolatos kemény standardoktól (rendeletek) a szociális védelmi konstrukciókra vonatkozó információhoz jutás egyszerű harmonizálásáig terjedhet.

A standardok lehetnek „maximumok” vagy „minimumok”. Uthalhatnak a betartandó és így meg nem haladható plafonértékekre vagy éppen ellenkezőleg: az olyan alsó határértékekre, amelyeket végső soron túl lehet lépni. Az uniós standardok meghatározása a szociális védelemben a nemzeti szociális védelmi konstrukció integráltabb harmonizációja felé tett lépést jelent, mivel Unió-szerte adott szintű közös jogokat és előjogokat hoz létre. Ez az elmozdulás lefelé és felfelé azonban egyaránt megtörténhet a meghozott politikai választásoknak megfelelően. Meglehetősen kihívást jelent a szociális védelem maximális szintjének elképzelése, hiszen ez ellentmond a jobb szociális védelem felé haladás gondolatának.¹ Könnyebb a minimális standardokra vonatkozó konszenzusra jutni, mivel

¹ Vitatható, hogy az úgynevezett „segélyről munkába” (welfare to work) és „fizessen a munka” („Make Work Pay”) politikák révén az Európában a garantált minimum jövedelmi konstrukciókra ténylegesen gyakorolt nyomás mennyiben jelent az (alacsony) bérek és gazdasági korlátok alapján meghatározott juttatások valamiféle

azok teret adnak a haladásnak és gátolják a visszalépést, továbbá mert mindig könnyebb a legkisebb közös nevezőről megállapodni. A kulcsfontosságú kérdés itt az: biztosnak kell lennünk abban, hogy a legkisebb közös nevezőt a szegénység és a társadalmi kirekesztő helyzetek felszámolását célzó progresszív irányultságnak megfelelően rögzítjük.

A minimális standardok megállapítása arra utal, hogy egyértelmű konszenzust kell elérni az Unió által szorgalmazott célra (magas szintű szociális védelem mindenkinek) a minimum referencia pont közös értelmezésére és egyeztetésére nézve is. Ez távolról sem könnyű kérdés európai szinten, különösen a legutóbbi és a küszöbön álló bővítés fényében, tekintettel a tagállamok között az életszínvonal és a szociális védelmi konstrukciók tekintetében fennálló jelentős különbségekre. A minimális standardok gyakran a legkisebb közös nevezőn alapulnak és így a „szociálisan fejlettebb” országokban nemzeti rendszerükhöz képest visszalépésnek tekinthetők. A gazdagabb tagállamok számára azonban a minimális szociális standardok meghatározása gazdasági versenyképességük megőrzésének is egy módja lehet a kevésbé fejlett tagállamok életszínvonalának emelése révén (szociális dömping). Ezzel ellentétben e minimális standardok komoly korlátot jelenthetnek az alacsonyabb szociális szinten álló országok számára, ha azokat (túl) magas szinten határozzák meg. További nehézség jelentkezik, ha a minimális garantált jövedelmet a szegénység és társadalmi kirekesztés elleni harchoz képest határozzák meg, ahol a juttatások megfelelőségének fő mérési alapját csak homályosan írják le és azt erőteljesen meghatározzák a nemzeti vélemények (tisztos megélhetés, méltóságos élet, szegénységen kívüli élet stb.). Erre a kérdésre később, a garantált jövedelmi konstrukciók megfelelősége vizsgálata során visszatérünk.²

Az Európai Unióban a szegénység és társadalmi kirekesztés ellen folytatott harcban a probléma kezelésére felhasználható egyik módszer a szociális védelem minimális standardjának meghatározása. A finn Szociális és Egészségügyi Minisztériumnak készített felvilágosító jelentésben Pieters és Nickless ismertet néhány utat, amelyet az európai szociálpolitika az új évezredben követhet. Hét különböző utat emelnek ki, amelyek nem zárják ki egymást kölcsönösen és amelynél az önállóan használható eszközök osztályozhatók (a keménytől a puha szabályozásig): az alapvető szociális jogok bevezetése; a minimális standardok meghatározásának alkalmazása; a szociális minőség fogalmának kialakítása; az EK pénzügyi ösztönzőinek alkalmazása; a közös célkitűzések meghatározása; a szabványosított terminológia létrehozása és az európai szociális federalizmus kialakítása (Pieters D., Nickless J.A, 1999). Ha ezeket az utakat azóta követték, főleg a társadalmi beilleszkedés területén, a szociális standardok meghatározásának kihasználása jórészt elmaradt. Ez nem véletlen.

Annak tárgyalása során, hogyan lehet olyan minimális standardokat megállapítani, amelyek biztosítják mindegyik európai polgár számára a szociális védelem garantált minimális szintjét, Pieters és Nickless három követhető utat különböztet meg:

- nemzeti jogok harmonizációja: az EU olyan kötelező standardokat fektethet le, amelyeket a tagállamok kötelesek betartani és nemzeti anyagi jogokban végrehajtani.

maximális szintje irányába tett lépésnek. A minimál jövedelmi konstrukciókról szóló szakaszban visszatérünk erre a kérdésre.

² A minimális szociális sztandard értelmezését illetően, a projektben résztvevők az Oszlóban megtartott munkaértekezleten a következőkben állapodtak meg: 'a minimális szociális standard azon közös szabályok illetve jogszabályok állományát jelenti, amelyek révén az állami hatóságok biztosítják az emberi méltóságot és az alapvető jogokat, úgy, hogy mindenki számára garantálják az erőforrások és szolgáltatások megfelelő szintjét. A projekt különösen abból a szempontból összpontosít a minimális szociális standardokra, hogy azok hogyan járulnak hozzá a szegénység felszámolásához és az egyenlő társadalmi részvétel biztosításához.'

Az első lépés eldönteni, hogy milyen fajta harmonizáció a megfelelő. A szerzők különféle lehetséges harmonizációs módokat különböztetnek meg, amelyek között a tagállamok elfogadhatják a polgáraik számára a bőkezűbb védelmi szint biztosítását, a tagállamok árszínvonala és életszínvonala közötti eltérések figyelembe vétele (vagy sem), valamint annak szükségessége szerepel, hogy a „szociálisan fejlettebb” tagállamok ne szabaduljanak meg az általuk biztosított magas szintű szociális védelemtől.³ A második lépés még ennél is összetettebb, mivel az a minimális védelemre meghatározandó szint felméréséből áll. Melyik standardot veszik figyelembe: az Európai Unió magasabb standardját, a középértéket vagy akár a legalacsonyabbakat? Milyen alapon lehet meghatározni, hogy melyik tagállamban a legjobb a szociális védelem szintje?

- EU finanszírozási garancia: az EU ki tudna alakítani konkrét minimális védelmi szinteket, ami valamiféle garancia mechanizmus (európai finanszírozás) útján önmaga gondoskodik a megmaradt „rések kitöltéséről”, miután az EU egy polgára segítségével részeseült saját nemzeti szociális védelmi konstrukciója szerint. Ez egyfajta viszontbiztosítási konstrukcióként működik. A szerzők meghatározzák e megközelítés különféle kockázatait: ez arra készítheti a tagállamokat, hogy saját nemzeti szociális védelmi konstrukcióikból engedjenek, felmerül a csalás kockázata, tekintve hogy nagy a távolság az EU értékelője és a juttatásban részesedők között, és azt a tényt, hogy nehéz az EU szempontjából nehéz megítélni olyan szolgáltatásokat, mint az ingyenes iskolai étkeztetés vagy a támogatott közlekedés.
- Egységes fellépés: ez a harmadik opció kombinálja az előző kettőt és az EU és a tagállamok közötti egységes fellépést érinti: a tagállamok az EU finanszírozási garanciájának támogatásával az EU minimum standardjait beépítő nemzeti jogszabályokat fogadnak el.⁴ Ahogy a szerzők megjegyezték, bár ez a módszer bonyolult, ösztönzést nyújthat azoknak a tagállamoknak, amelyek az EU által garantált jövedelem magas szintjébe nem szívesen egyeznek bele, tekintve, hogy a nemzeti és az uniós konstrukció különbözetét az EU finanszírozza. A két másik módszernél meghatározott hátrányok azonban ezzel együtt is jelen vannak. (Pieters D., Nickless J.A., 1999)

Így az uniós szintű minimális standardok meghatározására tett kísérletek során nagyon fontos gondosan megvizsgálni és tanulmányozni a nemzeti és nemzeten belüli alacsonyabb szinteken létező rendszereket és e standardok lehetséges hatásait. Az uniós standardok nem vezethetnek a tagállamok megfelelő történelmi fejlődéséből kialakult nemzeti szociális eredmények gyengüléséhez. Csak akkor lehetnek hasznosak és a tagállamok csak akkor fogadják el őket, ha azokat a közösen elfogadott célkitűzések keretében szükséges javulás bevezetésének tekintik.

³ Minimális harmonizáció: a védelem olyan alapvető szintjének megállapítása, amelyet a tagállamok túlléphetnek, ha jobb védelmet kívánnak biztosítani polgáraiknak;

Standard harmonizáció: ahol a védelem szintje végleges és azt a tagállamok nem haladhatják meg;

Abszolút harmonizáció: amelynél a védelem szintjét az EU egészére nézve fix szinten határozzák meg figyelmen kívül hagyva a tagállamok közötti különbségeket;

Relatív harmonizáció: amelynél a tagállamok közötti különbségeket figyelembe veszik a védelem szintjének meghatározásánál;

Konzervatív (visszalépést nem jelentő) harmonizáció: amelynek esetében az intézkedések célja megakadályozni, hogy a tagállamok engedjenek szociális védelmük szintjéből. (Pieter D., Nickless J.A., 1999)

⁴ Ezen analóg folyamat található a közös Agrárpolitikában, amely szerint a gazdák védelmet élveznek a piaci árakkal szemben és uniós finanszírozás útján részesülnek viszontbiztosításban, hogy „ésszerű életszínvonalat” tarthassanak fenn.

Az Európai Unió standardjainak meghatározásának fő feltételeit jelentő tényezők

Jóléti rendszerek sokszínűsége

A nemzeti szociális védelmi rendszerek történelmi fejlődés eredményeként kialakult formáinak sokszínűsége és összetettsége olyan tényező, amely nagyon bonyolulttá teszi a harmonizációhoz vezető utat. Mindegyik rendszer más, bár találhatók konvergenciák. Nagyobb mélységben vizsgáljuk a nemzeti szociális védelmi intézmények sokszínűségének kérdését a garantált minimális konstrukciókról szóló fejezetben. Egyelőre csak annyit, hogy ezek a rendszerek több szinten térnek el: például finanszírozásuk, alapvető céljaik és alapelveik, az intézményrendszer, viszonylagos bőkezűségük, lefedettségük és hozzáférési feltételeik stb. szerint. Ezek a sokszínű értelmezések és a jóléti rendszerek története az európai országokban különféle fogalmakat alakított ki a szegénységről, a szegénység mérési módjáról és a leküzdése érdekében végrehajtandó teendőkről. Így fontos szerepet játszanak annak megértésében, milyen különböző, és akár eltérő álláspontok alakultak ki az Európai Unió (minimális) szociális standardjai körül.

Uniók intézményi és jogi keretek

A szociális standardok uniós szintű meghatározását elsősorban az európai jogi és intézményi keretek nyújtotta lehetőségek határozzák meg. Az európai szinten kibocsátott standardok különböző konkrétaságú különböző formákat ölthetnek annak megfelelően, hogy kötelezőek vagy nem kötelezőek. A Bizottságnak és az EU egyéb intézményeinek csak annyi jogköre van, amennyit a tagállamoktól kap, a Szerződésekben Meghatározott Módon. A szociális téren az EU-ra ruházott jogkörök meglehetősen korlátozottak, különösen a szociális védelem kérdésében, és a standardok meghatározásának fő döntési hatóköre a tagállamok szintjén marad. A szociális védelemre csakúgy, mint a társadalmi beilleszkedésre, a szubszidiaritás elve az irányadó. Ez a szubszidiaritás fontos szerepet játszik nemzeti szinten egyes tagállamokban, ahol a szociális ügyekben érintett jogkörök a regionális/helyi szint felelősségi körébe tartoznak. Ezért bonyolult az Unió számára olyan szociális standardokat kialakítani, amelyek érezhető hatást fejtenek ki, tekintve a meghatározható standardok túlnyomó többségének nem kötelező jellegére.⁵

Politikai akarat hiánya

Egy másik fontos, figyelembe veendő tényező a tagállamok politikai akaratának hiánya a minimális szociális standardok uniós szinten történő megállapítására. Európában különféle jövőképek élnek együtt a minimális standardok értelmezéséről és így hasznosságáról akár európai, akár nemzeti szinten. Ahogy korábban már említettük, a minimális szociális

⁵ Ezzel együtt a szélesen értelmezett szociális területen, nevezetesen a munka dimenzióját tekintve, az évek során bevezettek egyes kötelező jellegű szociális standardokat. A munkaszervezés (munkaidő, részmunkaidős dolgozók jogai, kollektív elbocsátások, stb.) és a munkahelyi egészség és biztonság (zajártalomnak, sugárzásnak való kitettség, stb.), vagy a munkához való hozzáférésben és a szociális védelemben a nemek egyenlősége és a diszkrimináció tilalma területén számos standardot nyújtottak be és ültettek át nemzeti jogokba irányelvek útján. A szociális védelem területén a munkavállalók és polgárok szabad mozgására vonatkozó elv tiszteletben tartása az EU-ban és harmadik országokban illetőséggel rendelkező polgárok hozzáférési jogaira vonatkozóan, megindult a szociális védelmi konstrukciók harmonizációja. Ezek a szabványok olyan területekre vonatkoznak, amelyekre nézve az EU rendelkezik hatáskörrel (közös piac, egyenlőség és diszkrimináció mentesség, társadalmi párbeszéd, stb.).

standardokat a szociálisan fejlettebb tagállamok a visszalépés kockázatának tekintik, míg ezzel szemben más országok annak gazdaságukra gyakorolt terheitől és feltételezett kontra produktív hatásától tartanak. Nagyon nehéz ezeket a széttartó megközelítéseket egyeztetni, egy olyan globális Európa-politika keretei között, amelynek középpontjában a foglalkoztatás és növekedés áll (a „felülvizsgált” lisszaboni stratégia), amelyet (viszonylag) lassú gazdasági teljesítmény támaszt alá (vagy indokol?), és amely hajlamos a szociális aggályokat félretéve a gazdasági aggályoknak adni prioritást. Az utóbbi években az EU tagállamaiban a gazdasági konjunktúrában, de a politikai többségben is lezajlott változások mélységesen befolyásolták a lisszaboni stratégia megnyirbálását, hogy az az eredeti pillérek közül már csak kettőt, a foglalkoztatást és a növekedést tartotta meg. A döntéshozók, de a polgárok között is erős még mindig az a hit, hogy a gazdasági teljesítmény mechanikusan hatást fejt ki a társadalmi jólétre is. Nem nyitunk vitát e hit érvényességéről; csak emlékeztetünk, hogy számos kutatás komolyan megkérdőjelezi ezt a mechanikus kapcsolódást és e viszonyban az alapvető paraméter a javak újraelosztása, ami nem csak a jóléti konstrukciók, hanem a fiskális politika fő funkciója is. Így az általános nemzeti és uniós szintű közhangulat jelenleg nem nagyon kedvez a szociális területre vonatkozó közös döntések megvitatásának és egyeztetésének, különösen egy olyan összetett kérdés esetén, mint a közös standardok. A szociális védelem területét mindaddig a harmonizációs kísérletekkel szembeni nagy ellenállás jellemezte, kivéve az uniós dolgozók és állampolgárok nemzeti szociális védelmi konstrukciókhoz való hozzáféréseinek harmonizálására vonatkozó szabályozási kérdéseket (1408/71, 574/42 és legutóbb az 574/72 rendelet). Az európai tanács(ok)ban a szociális védelemre vonatkozó döntésekre még mindig az egyhangú szavazás szabálya vonatkozik, ami azt jelenti, hogy a 25 tagállamnak közösen kell megállapodnia a szociális területre vonatkozó döntésekről, miközben szegénység és társadalmi kirekesztés szempontjából nagyon eltérő helyzetből és fogalmakból indulnak ki. Ez kedvezőtlennek is tekinthető, mivel nagyon nehezé tesz e téren bármilyen előrelépést, hiszen a 25 tagú Európai Unióban jóval nehezebb egyhangú döntést elérni. Viszont a másik oldalról ezt egyes tagállamok a visszalépés elkerülése garanciájának tekintik, mivel meggátolja az EU-t a szociális védelemnek a nemzeti színvonalnál alacsonyabb standardok bevezetésében. Ez központi kérdés az uniós szinten a szociális standardokról folytatott vitában. Kiemeli továbbá annak szükségességét, hogy az európai zsargonban „alulról felfelé irányuló lendület” szükséges, más szóval a vitát nemzeti és nemzeten belüli alacsonyabb szinten szükséges erőltetni és fokozni, hogy európai szintű megállapodásra nyíljon lehetőség. E tekintetben a nem kormányzati szervek, de a szociális partnerek és az állampolgárok is jelentős szerepet játszanak.

Technikai jelleg

A szociális standardok uniós szintű meghatározásának összetettségéhez hozzájáruló tényezők között meg kell említenünk azok technikai jellegének kérdését. Minél pontosabban határoznak meg egy standardot, különösen minimum standard esetén, ez annál inkább azt jelenti, hogy technikai szempontból annál több közös és megállapodott módot kell találni annak konkrét kifejezésére. Például a minimális jövedelem tárgyalása során a referencia szint nemzeti vagy európai legyen? Képzeljük el a költségvetési standardokon alapuló minimális jövedelmi küszöböt, hogyan gondoskodjunk arról, hogy az ennek kiszámítása során felhasznált árak és szolgáltatások kosara reprezentatív az EU összes tagállamának fogyasztási mintáira nézve? Ha nemzeti küszöb értékeket alkalmazunk, azok Unió szerte mennyire összehasonlíthatók? Számos technikai jellegű kérdés áll a standardok uniós szintű megvalósíthatósága mögött, és ezeket nem szabad elhanyagolni, mivel a minimális standardok egyenletes kialakításában jelentős szerepet játszanak.

Megfelelőség: a standardok körüli viták központi fogalma

A szociális standardok meghatározása körüli vitákat megalapozó központi kérdés – különösen, ha minimum standardokról van szó – e standardoknak a standardok céljához képesti megfelelőségét érinti, jelen esetben a szegénység és a társadalmi kirekesztés elleni küzdelemben.

Etimológiailag a „megfelelő”, „adekvát” szó „elég”-t, valamilyen konkrét célra elegendőt vagy kielégítőt, valamilyen követelmény vagy szükséglet kielégítéséhez elégségeset, elegendőt jelent (Cambridge szótár)⁶. A szó latin töve szó szerint az egyenlőségre utal, az „A” feltételeinek a „B” feltételeivel egyenlővé tételére utal. De mikor elégséges a minimum? Mi az elégséges, ha a fókusz kiterjesztjük európai szintre? Az elégségeség értelmezése meglehetősen eltér a ma az Európai Uniót alkotó 25 tagállam között. Ezek összetett kérdések, mivel a válaszok országonként, de a szegénység fogalmának meghatározása szerint is eltérhetnek.

A szegénységi és társadalmi kirekesztés több dimenziós, a társadalmi beilleszkedésre vonatkozó európai folyamatban megtestesülő koncepciójának keretén belül a megfelelőséghez különböző értelmezések tapadnak a vizsgált dimenziók szerint:

- jövedelem szempontjából („mennyi az elég”);
- a különféle fennálló konstrukciók által lefedett népesség és azok elérhetősége szempontjából;
- a probléma kezelésére javasolt szakpolitikai megoldások szempontjából (például megfelelőek-e az aktivizáláshoz és képzéshez kapcsolódó megoldások az egyéni képességfejlesztés, a meglévő képesítések érzékelése, az egyéni és háztartási jólét javítása vizsgálata szempontjából, stb.);
- a nyújtott szolgáltatások megfelelősége, konkrétan minőségük vagy hozzáférhetőségük megfelelősége szempontjából.

Ha az EU társadalmi beilleszkedési folyamatának keretében, de a szociális jogalapú megközelítésben beszélünk a minimális standardok megfelelőségéről, ezeket a vetületeket összefüggésükben kell figyelembe vennünk. Nagyon nehéz, talán lehetetlen is tudni, mik az egyes dimenziók és azok kombinációjának hatásai az európai polgárok által tapasztalt szegénység és társadalmi kirekesztés konkrét valóságára, amely mélyen beágyazódik az egyéni történelmekbe és pályákba, és egyben a nemzeti, illetve regionális helyi valóságokba. A szolgáltatások minősége például létfontosságú kérdés, de mikor megfelelő egy szolgáltatás? Ez először is a néha ellentmondó nézetek, a szolgáltatók és a felhasználók nézeteinek egyeztetésére utal.

A megfelelőség kérdését főleg a jövedelemmel kapcsolatos szakirodalom tárgyalja, különösen az angolszász világban. Az egyik központi olvasmány valószínűleg John Veit-Wilson könyve (1998), amely az államok által meghatározott minimális jövedelmek megfelelőségét tárgyalja. Bár csak a jövedelemmel foglalkozik, az általa alkalmazott megközelítés számos elemét ki lehet terjeszteni az általunk említett területekre, az EU társadalmi beilleszkedési nyílt koordinációs módszerének keretében a szegénység és a társadalmi kirekesztés szélesebb képének vizsgálata során említünk. Az ebben a könyvben ismertett megközelítés szintetizálja és alátámasztja az olyan angolszász országokban fennálló minimális vagyoni konstrukciókról zajló vitát, mint Írország (lásd a Combat Poverty Agency betérjesztett

⁶ Fordító megjegyzése: az angol nyelvű eredetiben az „adequacy” szó szerepelt, a szerző ennek a Cambridge szótári definícióját ismerteti.

politikáját) vagy az Egyesült Királyság (lásd Zacchaeus 2000 Trust), valamint az Egyesült Államok, Ausztrália vagy Új-Zéland. Ha a megfelelésegről és a minimális jövedelmi standardokról szóló szakirodalmi vita angolszász területen való lehorgonyzásához ragaszkodunk, ennek oka, hogy ez fényt vet arra is: a minimális standardok gondolatát - különösen a jövedelemmel kapcsolatban - nemigen tárgyalják más országokban, azt a jövedelem területén esetleg elutasítják vagy nem tartják megvalósíthatónak vagy akár kívánatosnak. Ez a szegénység és társadalmi kirekesztettség olyan elmarasztalásban és szakpolitikai cselekvésben megfogalmazott látásmódját jelenti, amelyet esetleg nem ugyanúgy értelmeznek és fogadnak el eltérő jellegű jóléti rendszerekben, például a skandináv országokban, a kontinensen és Dél-Európában fennálló rendszerek esetén. A II. Munkadokumentumban részletesebben tárgyaljuk az európai jóléti modellek kialakításának és filozófiáinak eléréseit. Itt csak annyit jegyeznénk meg, hogy az uniós szintű minimális (jövedelmi) standardok tárgyalása során ezt körültekintően figyelembe kell venni.

Projektünk szempontjából Veit-Wilson fő adaléka annak a négy alapvető kérdésnek a meghatározásával függ össze, amelyeket a minimális standardokra vonatkozó általános vizsgálattá bővíthető minimális jövedelmi standardok tárgyalása során fel kell tenni:

1. **Minek?** : Mi a standard célja? Tisztes jövedelmet biztosítani a „normál” társadalomhoz képest? Alapvető szükségleteket kielégíteni?
2. **Kinek?** : A társadalmi minden polgárának vagy konkrét csoportnak? Kik a kedvezményezettek, hogyan definiálhatók, illetve célozhatók meg?
3. **Meddig?** : Mi a standardok időbeli dimenziója, időtartamban vagy szakpolitikai szempontból meghatározva?
4. **Ki?** Ki határozza meg a standardok szabályait és feltételeit? Milyen kritériumok szerint?

A (minimális) szociális standardok kérdésének, és így a projektben végzendő munkánk megvitatásában e négy kérdést kell figyelembe venni fő strukturáló tényezőként. A nemzeti helyzetek vizsgálata során e kérdések megválaszolása segít annak megértésében és összehasonlításában, hogy a minimális szociális standardokról zajló nemzeti viták és elképzelések mögött mi húzódik meg.

A Veit-Wilson által bevezetett másik alapvető megkülönböztetés a szegénység (viszonylag) objektív ismérvek és célok alapján történő mérésére irányuló tudományos megközelítése és az arra irányuló politikai döntéseket tükröző (minimális) jövedelmi standardok megkülönböztetése, hogy a társadalmak és kormányok hogyan értelmezik a kérdést és hogyan készültek fel a kérdés kezelésébe történő befektetésre. Így tehát fontos elkerülni a kérdés e két vetületének összekeverését, bár egyes tagállamok vagy akár a „józan ész” is néha összekeveri e két vetületet, amikor a szegényeket könnyen úgy határozhatják meg, hogy a minimális jövedelemmel rendelkezők vagy az arra jogosultak a szegények. Fontos megismételni, hogy ez egy hibás összezavarás, mivel a szegénység a minimális jövedelemnél vagy szociális segélyjuttatásoknál jóval szélesebb körű kérdés. Ahogyan Veit-Wilson mondja: *„a jövedelem fenntartásának megfeleléségi standardjainak összetett kérdése a célok egyértelműségét, a róluk zajló vita során alkalmazott nyelv és az ötletek egyértelműségét és világosságát igényli. E a feltétel gyakran hiányzik. A politikában még akár el is utasíthatják, amikor a diskurzusokat úgy választják meg, hogy kizárják a nem szakértőket, akiknek nincs hatalmuk, és azokat a kérdéseket, amelyek politikailag kényelmetlenek”*. (Veit-Wilson, 1998:110)

Így Veit-Wilson szerint a standard egy absztrakció, a mérlegeléshez felhasznált minőségek egy állománya, jelen esetben a jövedelem megfelelésének megítéléséhez: *„a minimális*

jövedelmi standard (MJS) a valamely adott minimális reál megélhetési szinthez szükséges jövedelmi szint megfelelőségére vonatkozó politikai kritérium adott időszakra, a népesség egészére vagy egy részére nézve, amelyet formális adminisztratív eszköz vagy egyéb képződmény testesít meg, avagy jelképez”. (Veit-Wilson, 1998:1)

Így a minimális bevételi standard szélesebb körű elképzelés, mint egyes konkrét minimális jövedelmek, mint például a GMI. *Lényegében egy szakpolitikai eszköz, amelyet a különféle jóléti rendelkeznek vagy egyéb társadalmilag meghatározott minimumok megfelelőségének benchmark-jaként lehet alkalmazni*, mint például a minimálbér vagy állami minimál nyugdíj. Így nem célja a szegénység tudományos mérése, még ha esetleg szegénység tudományos mértékét használják fel meghatározására.

Veit-Wilson kiemeli továbbá azt is, ahogyan az országok között zajló különböző, a szegénységről szóló diskurzusok⁷ befolyásolják a kormányzatok által kiválasztott MJS-t. A különböző diskurzusok (és a megfelelő definíciója szempontjából felmerülő korlátjaik) között a szegénység különféle megközelítéseit (és méréseit) különbözteti meg:

- Eltérés az átlagos életszínvontól (nem keresve azonban azt a jövedelemszintet, amelynél ez kibírhatatlanná válik);
- Statisztikai egyenlőtlenség (arról azonban nincs információ, hogy a jövedelem elosztása mikor válik elfogadhatatlanná);
- Társadalmi kirekesztés (anélkül, hogy meg tudnák határozni, ezt milyen jövedelemszint okozza);
- A közgazdasági elméletekből levont elképzelések (annak vizsgálata nélkül, hogyan kapcsolódik ez az embereknek a megfelelő minimális jövedelemről alkotott értékeléséhez).

A szegénység e különböző megközelítései különböző típusú kormányzati minimál jövedelmi standardokhoz vezetnek, amelyek tükrözik az adott kormányzat következőkkel kapcsolatos értekeit, diskurzusait és feltételezéseit:

- *Rétegződés*, amikor az MJS csak az alacsonyabb státuszú csoportok esetében tükrözi az összes polgár számára megfelelő jövedelmet;
- *Minimálbér vagy minimális szociális juttatás*: az MJS a várható „normál” jövedelmi forrású (főleg munka, de családi/háztartási átadások vagy tőke) emberekhez és az életszínvonal fenntartásához, vagy csak az államnak a fennmaradó jövedelem fenntartására vonatkozó felelőssége alapján működik a kereset hiányában;
- Az MJS *költségvetési standardokban* (összetétel és költség) vagy *magatartási standardokban* (amelyek a minimális elviselhető jövedelmi szintre vonatkozó politikai, illetve nyilvános konszenzus köré szerveződnek), vagy *statisztikai standardokkal* (az életszínvonal egyéb mutatóihoz kapcsolódóan) megfogalmazott MJS elképzelés.

Ahogyan azt a II. Munkadokumentumban láthatjuk, ezek az eltérő megközelítések strukturálják a GMI konstrukciók értelmezését az Európai Unió tagállamaiban.

Végül Veit-Wilson kiemeli azt is, mik a jó minimális standard szükséges követelményei:

- *Nyilvános elfogadhatóság* : az MJS mögött meghúzódó elképzelésnek széles körben elfogadhatónak és elfogadottnak kell lennie, meg kell felelnie a józan észnek;

⁷ A diskurzust itt az értékek, gondolatok, technikai nyelvezet és hatalom egy csomagjaként kell értelmezni, amelyet a hatalmon lévők alakítanak ki a „helyes” út megválasztásához.

- *Statisztikai/módszertani védhetőség:* az MJS kialakítására használt kritériumokat ellenőrizni kell és azoknak az integritás, logikai következetesség, erőteljesség, megbízhatóság, időben és társadalmi csoportok közötti összehasonlíthatóság, de európai szemszögből az országok közötti összehasonlításban is statisztikai minőséget kell felmutatnia. Egy további, kapcsolódó kérdést is ide sorolhatunk, ez azzal foglalkozik, ki végzi az ellenőrzést és hogyan vonják be az érvényességi ellenőrzés folyamatába a különböző érdekelt feleket.
- *Adminisztratív megvalósíthatóság:* az MJS-t ki lehessen alakítani, fenn lehessen tartani és meg lehessen valósítani maximális hatékonysággal és elfogadhatósággal, miközben őrizze meg megfelelőségi standardként tényleges integritását.

Bár ezek a strukturáló elemek a minimális jövedelmi standardok kérdése körül összpontosulnak, hasznos alapot szolgáltatnak az Európában a különféle releváns területekre vonatkozó minimális szociális standardokról zajló vitát alátámasztó különféle elemek tárgyalásában.

Szociális jogok és szociális standardok

Projektünk egyik meghirdetett célja a Nemzeti Cselekvési Tervekben (NCST-kben) és az EU beilleszkedési projektjében foglalt jogalap megerősítése. Bár csak korlátozott számú beilleszkedési NCST öleli föl egyértelműen az alapjogi megközelítést (például Belgium, Franciaország), ezeket a jogokat szinte az összes tagállam alkotmánya, valamint a társadalmi beilleszkedésre vonatkozó nyílt koordinációs rendszert (OMC – Open Method of Coordination) uniós szinten strukturáló közös megközelítés (EU célkitűzések) is elismerik. Emellett ezeket tükrözi az, hogy ebben az uniós folyamatban a szegénység és a társadalmi kirekesztettség a közös értelmezés szerint több dimenziós kérdés, amely nemcsak pénz kérdésekre, hanem az olyan alapjogokhoz való hozzáférésre is vonatkozik, mint a lakhatáshoz, az oktatáshoz, az egészséghez, a polgári és társadalmi részvételhez, az igazságügyhöz, a kultúrához stb. való jog.

A szociális jogok meghatározása

A jogi alapú megközelítés szerint a szociális standardokat a nemzeti és uniós törvények révén az Európai Unió összes polgára esetében elismert szociális jogok kifejezését és konkretizálását garantáló és előmozdító eszköznek kell tekinteni. Ebben az összefüggésben a szociális standard célja, hogy garantálja a szociális jogok elérését és eredményes teljesülését az összes uniós polgár esetében. A szociális jogok fogalmát azonban még nem határozták meg egyértelműen, bár ezeket a jogokat nemzeti/regionális alkotmányok és alaptörvények, továbbá egyre fokozódó mértékben a nemzetközi egyezmények is elismerik.

Szociális jogok nemzetközi szinten

Nemzetközi szinten, ha kizárjuk az Egyesült Nemzetek Szervezetének vagy a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet (ILO) általánosabb egyezményeit, 3 fő egyezmény különösen releváns az EU országai esetében⁸:

- 1961-ben az Európa Tanács keretében létrejött Szociális Jogok Chartája;
- az 1989. évi, a munkavállalók alapvető szociális jogairól szóló Közösségi Charta;

⁸ Itt kell felidézni, hogy Amszterdam óta az EU-Szerződés az Európai Tanács Szociális Jogi Chartájában és a munkavállalók alapvető szociális jogairól szóló Közösségi Chartában elismert alapjogokra hivatkozik.

- az Európai Unió 2000-ben kihirdetett Alapjogi Chartája, amelyet az Európai Alkotmányt létrehozó, jelenleg ratifikálás alatt álló Szerződés II. részébe építettek be (?).

A jelen dokumentum mellékletében részletesen bemutatjuk az ezekben az egyezményekben elismert szociális jogokat. A jogok meghatározását az EU Alapjogi Chartájának vitája során megadott definíció alapján alkalmazzuk, amelyek a nemzetközi egyezmények állapotát, valamint a nemzeti alkotmányok és alaptörvények tartalmát is megpróbálják kifejezni.

Az alapvető szociális jogokról szóló törvénytervezetet próbálták összeállítani az Európai Parlament számára⁹ Butt és társai, ezeket a jogokat a következőképpen fogalmazták meg: *„azok a jogok, amelyekre az egyes állampolgárok jogosultak, amelyet csak egy csoport tagjaként más emberekkel fennálló viszonyában tud gyakorolni és amelyeket csak akkor lehet hatályosítani, ha az állam az egyén környezetének megóvása érdekében eljár. A szociális jogok a polgári jogok és szabadságjogok szükséges kiegészítői, mivel az utóbbit nem lehet minimális szociális biztonság nélkül élvezni. A polgári jogokkal és szabadságjogokkal szemben ez azt jelenti, hogy nem az államtól való szabadságot, hanem a szabadságot éri el az állam segítségével. Így ezek jogosultságok formájában létező alapjogok.”* (Butt & al., 2000:9)

A következő jogokat különböztetik meg:

- **A munkához való jog**
 - tisztességes/biztonságos munkafeltételek
 - tisztességes bérek
 - fizetett szabadság
- **Az iktatáshoz és képzéshez való jog**
 - ingyenes alapszintű oktatás
 - ingyenes középszintű oktatás
 - ingyenes felsőoktatás
 - szakképzés
- **A szociális biztonsághoz való jog**
 - közjólét
 - az anyák különleges védelme
 - a családok/szülők különleges védelme
 - a fogyatékkal élők különleges védelme
 - a gyermekek/fiatalkorúak különleges védelme
 - az idősek különleges védelme
- **A lakhatáshoz való jog**
- **Az egészséghez való jog**
 - ingyenes a rászorulóknak számára
- **A kultúrához való jog**
- **Az egészséges környezethez való jog**

Az Európa Tanács által elfogadott jelentésben Mary Daly kibővíti a szociális jogok meghatározását. Először is megjegyzi, hogy a jogokról szóló jogi és kutatási szakirodalom az

⁹ A szerzők bizonyos szociális jogokat nem vettek figyelembe, mivel ezek inkább a kollektív és nem az egyéni jogok kifejezői (a foglalkozás szabad megválasztásának joga, a kollektív képviselőhöz való jog, sztrájkjog stb.) vagy azokat az EU joga vagy a nemzeti jogalkotás már megállapította és védi (nemek egyenlősége, diszkriminációmentesség).

emberi jogokat általában két, eltérő jellegűnek tartott széles kategóriára osztja: egyrészt a polgári és politikai jogok, másrészt a gazdasági és szociális jogok kategóriájára. E megkülönböztetés okai általában az állam által e jogok garantálásában és végrehajtásában betöltött szerepen (a gazdasági és szociális jogok a megértés és beavatkozás állami kereteit igénylik, míg a polgári és politikai jogok az állami beavatkozástól mentesek), jogi természetükön (a polgári és politikai jogok elvileg „abszolútak és közvetlenek”, míg a gazdasági és szociális jogok programszerűek és fokozatosak) és státuszukon (a polgári és politikai jogokat az alkotmányok és törvények határozzák meg, ezért könnyebben citálhatók a bíróságon, mint a politikai és szociális rendelkezések útján megvalósított gazdasági és szociális jogok) alapulnak.

Egyetértünk a szerzővel, amikor kijelenti, hogy ezek a feltételezett különbségek tulajdonképpen túl nagy súlyt kapnak, tekintve, hogy a szociális jogokat is az igazságszolgáltatás elé lehet vinni és a polgári és politikai jogok „abszolút és közvetlen” jellege nem megkérdőjelezhetetlen. Ezen túlmenően a nemzetközi egyezmények fejlődése idővel a jogok e kategóriái közötti nagyobb integráció irányába mutat¹⁰. Az Európa Tanács összefüggésében az Európai Szociális Charta és annak módosított változata szerinti szociális jogokat az Európai Emberi Jogi Egyezményben garantált emberi jogok természetes kiegészítőjének tekintik. Mary Daly kiemeli, hogy a szociális jogok nemcsak az egyéni szükségletekre, hanem a társadalmi kohézióra is utalnak: *„A szociális jogok megértésének egy másik módja azokra az értékekre és benchmarkokra vonatkozik, amelyek a társadalom és a társadalmi jól-lét fogalmába is beletartoznak. Azaz a szociális jogokhoz képest is kapják jelentőségüket, hogy mit jelent a társadalom egy résztvevőjének vagy tagjának lenni. Ebben a tekintetben a társadalmi kohézió, szolidaritás, egyenlőség és befogadás melletti elkötelezettségre utalnak. Utalnak továbbá a sérülékeny csoportok védelmére vonatkozó jelentős aggályra”*. (Daly M., 2002:16) Ezt követően a szociális jogokat a következőképpen határozza meg: *„...azok a jogi és egyéb formában kifejezett rendelkezések, amelyek szükségesek az emberek társadalmi szükségleteinek teljesítéséhez és a társadalmi kohézió és szolidaritás előmozdításához”*. (Daly M., 2002:16)

Ily módon a szociális jogokat nem csak a törvény meghatározta jogi terminusokban értelmezhetjük, hanem a szociálpolitikák és szociális programok révén nyújtott szociális ellátás terminusain keresztül is, minthogy ezek e két dolognak a vetületei. Ez különösen a szociális rendelkezések esetében azt jelenti, hogy az ilyen jogok garantálásának és végrehajtásának meghatározó tényezője annak a környezetnek az intézményi kerete, amelyben azokat gyakorolni lehet (helyitől az európaiig bezárólag).

E kibővített definícióval már egyértelműen láthatjuk a szociális jogok és a szegénység és társadalmi kirekesztettség többdimenziós kérdése közötti viszonyt is, de az annak megállapításában használatos szociális benchmark-okkal (standardokkal) való összefüggést is, hogy mi „méltányos”, vagy „tisztességes” vagy „társadalmilag elfogadható” vagy „teljes társadalmi részvétel”; ezek mindegyike az uniós és nemzeti jogi, intézményi és tudományos összefüggésben elterjedt módon használatos fogalmak.

Ahogy korábban már említettük e szociális jogok szerepelnek a tagállamok által a Nizzai Tanácsülésen 2000-ben megállapodott közös célok között is, amelyek a nyílt koordinációs modell gerincét képezik az európai szintű szegénység és társadalmi kirekesztettség területén. Az 1. közös célkitűzés a foglalkoztatáshoz, az erőforrásokhoz, a jogokhoz, az árukhoz és

¹⁰ Az EU Alapjogi Chartája és az ENSZ Gyermejjogi Egyezménye a jogok összes kategóriáját egymás mellé rendeli.

szolgáltatásokhoz mindenki számára biztosítandó hozzáféréssel foglalkozik. A közös célkitűzésben említett jogok az emberi méltóságnak megfelelő élethez való jog, a tisztességes és egészséges lakáshoz jutás joga, valamint a helyi körülményekre tekintettel (villany, víz, fűtés, stb.) a normális élethez szükséges alapszolgáltatásokhoz való jog, a helyzetnek megfelelő egészségügyi ellátáshoz, az oktatáshoz, az igazságügyi és egyéb állami és magánszolgáltatásokhoz, például a kultúrához, a sporthoz és a szabadidőhöz való jog. Így ezek lefedik a fent kifejezett szociális jogok leírását.

Ezeket a szociális jogokat bizonyos tagállamok is alapvetőként ismerik el és nemzeti alkotmányukba foglalták. Az alábbi táblázat betekintést nyújt abba, hogy a különböző nemzeti alkotmányok hogyan azonosítják a szociális jogokat. A táblázat csak a jogszabályba foglalt alkotmánnyal rendelkező országokat érinti, de ez semmiképpen nem jelenti, hogy a táblázatban nem szereplő országok nem ismerik el a szociális jogokat; ezeknél e jogok más jogi státuszú jogi szövegekben szerepelnek (mint például az Egyesült Királyság esetében a Bill of Rights). A táblázat olvasása során figyelni kell arra is, hogy a jogok terjedelmes ismertetése és azok tényleges betartása és végrehajtása, valamint a szegénységre és a társadalmi kirekesztettség mértéke gyakorolt hatásuk között nincs közvetlen korreláció. A dél-európai országok alkotmányai adják a legkiterjedtebb és részletesebb leírást a szociális jogokról, de magasabb szintű szegénységet és társadalmi kirekesztést tapasztalnak, mint más olyan országok, ahol a jogok univerzálisabb jellegűek és nem túl részletesen, mint például a skandináv országok. A táblázat azonban megmutatja, hogy az EU összes tagállama alapvetőnek tartja a szociális jogokat, bár különböző mértékben formalizálja őket.

Szociális jogok szerepletetése a nemzeti alkotmányokban

	BE	CZ	DK	DE	GR	EE	ES	FR	IR	IT	CY	LU	LV	LT	HU	MT	NL	PL	PT	SL	SK	FI	SE
Munkához való jog	▲		▲		▲	▲	▲	▲	▲	▲		▲					▲		▲	▲		▲	▲
- méltányos/biztonságos munkafeltételek	▲	▲					▲			▲	▲			▲				▲	▲		▲		
- tisztességes bér	▲	▲					▲			▲			▲	▲	▲				▲		▲		
- fizetett szabadság							▲			▲			▲	▲	▲	▲		▲	▲		▲		
Oktatáshoz és képzéshez való jog	▲				▲		▲	▲	▲						▲			▲	▲		▲	▲	▲
- ingyenes alapszintű oktatás	▲	▲	▲		▲	▲	▲		▲	▲	▲	▲	▲	▲				▲	▲	▲	▲	▲	▲
- ingyenes középszintű oktatás	▲	▲			▲	▲							▲	▲				▲	▲		▲		
- ingyenes felsőoktatás		▲												▲					▲		▲		
- szakképzés		▲					▲												▲				▲
lakhatáshoz való jog	▲				▲		▲			▲							▲	▲	▲	▲		▲	▲
Egészséghez való jog	▲	▲			▲	▲	▲	▲	▲	▲		▲	▲	▲	▲		▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲
-ingyenes a rászorulóknak									▲										▲				
Szociális biztonsághoz való jog	▲		▲	▲	▲		▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲		▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲
- közjólét	▲	▲				▲	▲	▲		▲				▲	▲				▲		▲	▲	
- anyák különleges védelme				▲			▲	▲	▲	▲					▲				▲				
- családok/szülők különleges védelme				▲	▲	▲	▲		▲	▲								▲	▲				▲
- fogyatékkal élők különleges védelme				▲	▲	▲	▲			▲				▲	▲				▲	▲	▲	▲	▲
- gyermekek/fiatalok különleges védelme.				▲		▲	▲		▲										▲				
- idősek különleges védelme		▲		▲	▲	▲	▲			▲			▲	▲	▲			▲	▲	▲	▲	▲	▲
Kultúrához való jog	▲					▲											▲		▲				
Egészséges környezethez való jog	▲	▲		▲		▲	▲			▲	▲			▲	▲	▲	▲		▲	▲	▲	▲	▲

Forrás: a szerző összeállítása az Európai Parlament aktái alapján

A szociális jogokhoz való hozzáférés akadályai

Az összes fenti szociális jog de facto megfelelő a minimális standardok megállapításához, bár az e jogokhoz kapcsolódó hatáskörök főleg a tagállamoknál található és ezért nehezen lehetnek uniós standardok tárgyai, legalábbis az uniós intézmények jelen állapotában. A szegénység és a társadalmi kirekesztés helyzetének döntő javítása érdekében a szociális standardok legalábbis az első szakaszban az e jogokhoz való tényleges hozzáférést érintő tényezőkre összpontosíthatnak.

A korábban már említett beszámolóban Mary Daly különféle, a szociális jogokhoz való hozzáférést gátló tényezőket határoz meg (táblázat), továbbá meghatározza a szociális jogokhoz való hozzáférés tekintetében fennálló hét fő kihívást:

1. A szociális jogokra való jogosultság és a vonatkozó jogok biztosításának javítása;
2. A szociális jogokkal kapcsolatos monitoring és végrehajtás erősítése;
3. A szociális jogok megvalósítására rendelkezésre bocsátott erőforrások növelése;
4. A szociális jogokat hatályosítani hivatott szolgáltatások és juttatások kezelésének és eljárásainak módosítása és javítása;

5. A szociális jogokra, valamint a kapcsolódó juttatásokra és szolgáltatásokra vonatkozó tájékoztatás és kommunikáció javítása;
6. A szociális jogokhoz való hozzáférést gátló és a szolgáltatókat és felhasználókat egyaránt érintő pszichológiai és társadalmi-kulturális akadályok elhárítása;
7. A aszociális jogokhoz való hozzáférés javítása céljából a sérülékeny csoportok és sérülékeny térségek konkrét megcélzása.

Ezek az ajánlások, vagy legalábbis némelyikük használható kiindulópontként azon területek meghatározásához, amelyeken a jog alapú értelmezésben javítani lehetne az EU polgárainak szociális helyzetén, esetleg standardok kialakításával.

Mary Daly beszámolójának következő táblázata pontosabb képet ad a szociális jogok megvalósításának lehetséges javítási tényezőiről.

A szociális jogokhoz való hozzáférést gátló tényezők fő fajtái

Jog meghatározása és a jogi vagy egyéb rendelkezés megfelelése	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A jog vagy jogosultság pontatlan meghatározásai ▪ A népesség konkrét szektoraira korlátozó jogok ▪ Rések a szociális hálón ▪ Alapvető küszöbérték vagy minimális standard meghatározásának hiánya ▪ Hozzáférés vagy jogosultság kizárólagos feltételei ▪ A rendelkezés és a szükséglet jellegének meg nem feleltetése
Nem megfelelő monitoring és végrehajtás	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Nem megfelelő monitoring ▪ Nem megfelelő védelem a jogok meg nem valósulásával szemben ▪ Diszkrimináció, illetve differenciált kezelés ▪ Nem megfelelő felelősség a felhasználók felé
Erőforrások	<p><u>A szolgáltatók esetében:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Az erőforrások egy tartományának elégtelensége (finanszírozás, személyzet, létesítmények, berendezések) ▪ Erőforrások hosszú távú garantálásának vagy biztosításának hiánya ▪ Az igazgatási szintek között az erőforrások egyenlőtlensége <p><u>A felhasználók vagy a jogot érvényesíteni kívánók esetében:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Erőforrások és kapacitások egy tartományának elégtelensége, beleértve a pénzügyi erőforrásokat, oktatási kapacitásokat, személyi erőforrásokat, társadalmi készségeket és kapcsolatokat
Irányítás és eljárás	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Igazgatási szintek és szolgáltatások közötti töredezettség ▪ Nem kormányzati szervek és felhasználók nem megfelelő integrációja, a velük folytatott konzultáció nem megfelelése ▪ Eljárások bonyolultsága ▪ A szolgáltatás nyújtás módjából és gyakorlatából fakadó akadályok
Tájékoztatás és kommunikáció	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Magas színvonalú információ elégtelen állománya és áramlása ▪ A nyújtott információ nem megfelelő formája és jellege ▪ „Új” vagy alternatív csatornák elégségestől elmaradó használata
Pszichológiai és társadalmi-kulturális akadályok	<p><u>A szolgáltatók részéről:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Negatív várakozás és előzetes megítélés bizonyos csoportok esetében ▪ Bizonyos csoportok megbélyegzése ▪ Kisebbségi kultúrák megértésének hiánya <p><u>A felhasználók vagy a jogot érvényesíteni kívánók részéről:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Az állami eljárások és környezet által gerjesztett félelem és bizonytalanság ▪ Alacsony önbecsülés ▪ Kulturális akadályok
Hátrányos csoportok és térségek iránti nem megfelelő figyelem	<p><u>Hátrányos csoportok:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Olyan hátrányos csoportok léte, amelyek esetleg nem rendelkeznek a juttatások és szolgáltatások igénylésére „erőforrásokkal” ▪ A népesség e szektorai között átfedésben lévő nehézségek fennállása <p><u>Hátrányos térségek:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Többszörösen hátrányos térségek vagy helyek léte ▪ Beruházások hiánya bizonyos közösségekben és helyeken ▪ A területek vagy térségek elzárását eredményező éghajlati és földrajzi akadályok

(Daly M., 2002:20)

A szociális jogok megvalósulását gátló tényezőkkel kapcsolatos fenti megközelítés felhatalmaz arra, hogy az EU minimális standardjainak megállapítására három fő területet jelöljünk meg.

Az első terület a **megfelelőséghez** kapcsolódik. Ezt a témát a dokumentum már korábban tárgyalta. Ez lehet a szociális védelmi juttatások és intézkedések megfelelősége a szegénységgel és társadalmi kirekesztéssel kapcsolatban (garantált minimál jövedelmi konstrukciók), a lakás, a jogvédelem, stb. megfelelősége. Ezzel párhuzamos kérdéskör a mindenki által teljes mértékben elismert megfelelőségi standardok kialakítása.

A második terület a **lefedettségre** és a mindenki, de különösen a hátrányos helyzetű csoportok szociális védelméhez és egyéb a szociális jogokhoz kapcsolódó intézkedésekhez (lakhatás, egészségügy, oktatás stb.) való hozzáféréséhez vonatkozik. Ezek a társadalombiztosítási konstrukciókhoz való csatlakozás feltételeit, egyes (új) szociális kockázatok lefedettségét, a szociális lakhatás és szociális egészségügyi ellátáshoz való hozzáférést, az alapszolgáltatásokhoz (villany, víz, fűtés, közlekedés, minimális banki szolgáltatások stb.) érintheti.

A jogok megvalósítása szempontjából létfontosságú harmadik terület a jogokra és rendelkezésre álló ellátásokra vonatkozó **Tájékoztatás**. A tájékoztatás hiánya létfontosságú szerepet játszik a juttatások és jogok ki nem használatában. Mivel ez a terület a tagállamok számára kevésbé jelent kötetmet, rövid vagy középtávon ez lehet alkalmasabb az EU minimális standardjainak megállapítására.

A minimális jövedelmi standardok konkrét kérdésnek tárgyalása során hasznos lehet ide iktatni az Európai Tanács 1992. június 24-i 2/441/EGK, a szociális védelmi rendszerekben az elégséges erőforrásokra és társadalmi segítségnyújtásra vonatkozó közös kritériumokról szóló ajánlását (részleteit lásd a II. Munkadokumentumban).

Bibliográfia

- Butt M.E., Kübert J., Schultz C.A., 2000, Fundamental Social Rights in Europe (Alapvető szociális jogok Európában), Európai Parlament Szociális Ügyek SOCI 104 EN sorozat, Európai Parlament
- Combat Poverty Agency, 2001, How Much Is Enough ? – Setting an Inclusive Minimum Income Standard (Mennyi az elég? – befogadó minimális bevételi standard meghatározása), szakpolitikai előterjesztés a megfelelőségi benchmarking és indexálás munkacsoportnak, Dublin
- Daly M., 2002, Access to Social Rights in Europe (Hozzáférés a szociális jogokhoz Európában), Európai Szociális Kohézió Bizottság, Európa Tanács, Strasbourg
- Pieters D., Nickless J.A., 1999, Pathways For Social Protection In Europe (A szociális védelemhez vezető utak Európában), a finn Szociális és Egészségügyi Minisztériumnak készült beszámoló, <http://pre20031103.stm.fi/english/tao/publicat/pathways/contens.htm>
- Pieters, D. Harmonisation of Social Security with an Eye on (A társadalombiztosítás harmonizációja figyelemmel), 1993, a Katholieke Universiteit Brabant által a Reeks Sociale Zekerheidswetenschap sorozatban kiadott Pieters, D. Sociale Zekerheid 1992 één over twaalf egy fejezetének angol nyelvű fordítása
- Veit-Wilson, J., 1998, Setting Adequacy Standards – How Governments Define Minimum Incomes (Megfelelőségi standardok meghatározása – hogyan határozzák meg a kormányok a minimális jövedelmet), Policy Press
- Zacchaeus 2000 Trust, 2004, Memorandum to the Prime Minister on Minimum Income Standards (Feljegyzés a miniszterelnök részére a minimális bevételi standardokról), London

1. MELLÉKLET: Alapvető szociális jogok európai szintű elismerése

Ez a melléklet az Európai Parlament, valamint az Európai Bizottság Bel- és Igazságügyi Igazgatóságának honlapjáról szerzett és összeállított információkon alapul

Az Európai Szociális Charta (Európa Tanács)

Az Európai Szociális Charta tekinthető az Európai Emberi Jogi Egyezmény „szociális megfelelőjének”. Az Emberi Jogi Egyezményhez hasonlóan az Európa Tanácsból indult ki, és 1961 óta 22 ország írta alá, egyes esetekben fenntartásokkal és eltérésekkel.

A Charta előírja az aláíró államoknak a jogi és igazgatási intézkedések meghozatalát a munka világa és a társadalombiztosítás területén. Bár nem rendelkezik a szabályok megsértése esetén valós szankciókról, kötelezi az aláíró államokat, hogy kétévente nyújtsanak be jelentést a szakértői bizottságnak, amely azonosítja a jogsértéseket és változtatási javaslatokat terjeszt elő. Ennek eredményeként a Charta jelentősen befolyásolta az aláíró államok jogalkotását, ami különösen igaz volt fennállása első húsz évében. Például az 1970-es években az Egyesült Királyság és Dánia módosította kereskedelmi hajózási törvényét, mivel ellentmondott a Charta 1(1) cikkében említett kényszermunka-tilalomnak.

Az EU maga nem írta alá a Chartát. Az 1987. évi Egységes Európai Okmány (EEO) preambulumban azonban a Közösség tagállamai utaltak az „Európai Szociális Chartában elismert alapvető jogokra, nevezetesen a szabadság, az egyenlőség és a társadalmi igazságosság” jogára. Ez a nyilatkozat immár az Európai Unióról szóló szerződés preambulumban is megtalálható (negyedik preambulumbekzdés). Az Európai Bíróság is számos alkalommal hivatkozott ítéleteiben a Chartára, és a közösségi jog általános alapelveinek kialakítása során jogi megállapítások forrásaként használja.

Az Európai Szociális Charta 1–19. cikke a következő alapvető jogokat sorolja fel:

- ◆ a munkához való jog;
- ◆ az igazságos, biztonságos és egészséges munkakörülményekhez való jog;
- ◆ a méltányos díjazáshoz való jog;
- ◆ a szervezkedéshez való jog;
- ◆ a kollektív alkuhoz való jog;
- ◆ a gyermekek és fiatalok védelemhez való joga;
- ◆ a foglalkoztatott nők védelemhez való joga;
- ◆ a szakmai iránymutatáshoz és szakképzéshez való jog;
- ◆ az egészség védelméhez való jog;
- ◆ a szociális biztonsághoz való jog;
- ◆ a szociális és orvosi segítségnyújtáshoz és a szociális jóléti szolgáltatások juttatásaihoz való jog;
- ◆ a fogyatékkal élők joga a szakképzéshez és az integrációhoz;
- ◆ a családvédelemhez való jog;
- ◆ az anyák gyermekek védelemhez való joga;
- ◆ és a mozgás szabadságához kapcsolódó jogok a védelemhez és segítségnyújtáshoz való joggal együtt.

Megválaszolásra vár még az a kérdés, hogy magának az EU-nak vagy az EK-nak csatlakoznia kellene-e a Chartához (és az Egyezményhez). A Parlament ezt mindig támogatta, de az Európai Bíróság azon az állásponton van, hogy az EK-nak nincs jogalapja ilyen eljárásra. A két Charta azonban formális csatlakozás nélkül is bekerülhet a közösségi jogba. A csatlakozás konkrét problémája, hogy mivel a két Charta az EU-jognál feljebb állna a ranglétrán, lehetőség nyílna arra, hogy az Európai Bíróság esetjogát a Strasbourgi Emberi Jogok Európai Bírósága felülbírálja.

2. A munkavállalók alapvető szociális jogainak közösségi chartája

Az 1989. december 9-én kelt, a munkavállalók alapvető szociális jogairól szóló Közösségi Chartát akkoriban az Egyesült Királyság kivételével az EK összes tagállama aláírta. Ez nem az EU kötelező jogi aktusa és nem az aláíró államok között létrejött, nemzetközi jog szerint kötelező erejű szerződés. Pusztán a tagállamok állam- és kormányfői által tett ünnepélyes nyilatkozat. Ezzel együtt az EK-Szerződés rendelkezéseinek értelmezését segítő eszközként kell használni, mivel tükrözi a tagállamok közös nézeteit és hagyományait, és az EU és tagállamai által tiszteletben tartani szándékozott alapelvekre vonatkozó nyilatkozat. A Közösségi Charta végrehajtására vonatkozó, szintén az állam- és kormányfők által jóváhagyott cselekvési programmal együtt a Bizottság az általa előterjesztett számos irányelv indoklásának alapjaként használja.

A munkavállalók alapvető szociális jogairól szóló Közösségi Charta I. címe a következő területek jogait részletezi:

- ◆ a mozgás szabadsága;
- ◆ foglalkoztatás és díjazás;
- ◆ élet- és munkakörülmények javítása;
- ◆ szociális védelem;
- ◆ a társulás és a kollektív szerződés joga;
- ◆ szakképzés;
- ◆ nők és férfiak egyenlő kezelése;
- ◆ a dolgozók tájékoztatása, részvétele és konzultáció;
- ◆ munkahelyi egészségvédelem és biztonság;
- ◆ gyermekek és fiatalok védelme;
- ◆ idősek;
- ◆ fogyatékkal élők.

A Közösségi Charta II. címe egyértelművé teszi, hogy a tagállamok általában felelnek az alapvető szociális jogok nemzeti gyakorlatuknak megfelelő garantálásáért. Az EU csak annyiban lép fel, amennyiben a Charta 29. és 30. cikke előírja a Bizottságnak a Charta alkalmazásáról szóló éves beszámoló elkészítését és továbbítását a Tanácshoz, a Parlamenthez és az Gazdasági és Szociális Bizottsághoz. Ennek következtében a szakirodalom már leszögezte, hogy az Európa Tanács Chartája (lásd a fenti 1. pontot) jobb védelmet biztosít az alapvető szociális jogoknak, mint az EU tagállamainak Közösségi Chartája. Most, hogy az Amszterdami Szerződés segítette elhelyezni az alapvető szociális jogokat az EU-Szerződés preambulumban, az Európai Bíróság nagyobb mértékben veheti azokat figyelembe – az „integráció hajtóerejeként” – az alapjogokról szóló esetjogában, és így az alapjogok rendszerének fontos elemévé teheti azokat.

3. Az EU Alapjogi Chartája

A chartát 2000. december 7-én, az Európai Tanács nizzai ülésén hirdette ki a Tanács, az Európai Parlament és a Bizottság elnöke. Ekkor azonban nem került be az Európai Unió létrehozó szerződéseibe. A Charta készítése során egyértelmű volt a teljes jogi státusz irányában ható nyomás. Az Európai Parlament határozottan a szerződésekbe integrált kötelező erejű jogi okmányt támogatta a Gazdasági és Szociális Bizottsággal és Régiók Bizottságával együtt. A civil társadalom képviselői szinte egyhangúan ezt támogatták.

Ennek megfelelően az Európa jövőjéről szóló egyezmény (Convention on the Future of Europe) javaslatot tett arra, hogy az alapjogokról szóló charta kerüljön be az alkotmánytervezet második részébe, amelyet 2003. június 20-án terjesztettek az Európai Tanács thessaloniki ülése elé.

Az Egyezmény által előterjesztett szöveg szolgált a kormányközi konferencia munkájának alapjául, amely a huszonöt akkori tagállam kormányainak, az Európai Bizottságnak és az Európai Parlamentnek a képviselőit hozta össze. A három tagjelölt ország – Bulgária, Románia és Törökország – is részt vett kormányközi konferencia összes ülésén.

A Európai Tanács 2004. június 17-én és 18-án Brüsszelben megtartott ülésén a kormányközi konferencia nyolc hónap tárgyalásait követően a 25 tagállam kormánya által elért megállapodással zárta munkáját.

A Chartát beépítették az Európai Alkotmány tervezetének második részébe, amelynek ratifikálása jelenleg zajlik az Európai Unió 25 tagállamában.

2004. október 29-én Rómában az Európai Unió 25 tagállamának állam- és kormányfői és a külügyminiszterei aláírták az Európai Alkotmányt létrehozó szerződést. A tagállamok jelenleg ratifikálják az Alkotmányt vonatkozó belső előírásainak megfelelően (azaz parlamenti eljárásban és/vagy népszavazással). Ez a folyamat várhatóan mintegy két évig tart. Ebből következően a Charta még nem kötelező erejű jogi okmány.

A Charta kötelező erő nélkül csupán kívánságlista? A Bizottság szerint a Charta 2000 decembere óta egyre inkább érezteti létét. Egyre több európai polgár hivatkozik rendelkezéseire az Európai Parlamentnek és a Bizottságnak küldött leveleiben, kérelmeiben és panaszaiban. A 2000 decemberi nyilatkozat három intézmény – az Európai Parlament, a Tanács és a Bizottság –, a Chartát tiszteletben tartó ünnepélyes kötelezettségvállalása volt.

Az Európai Alkotmánynak az Unió tagállamai általi, 2006. november 1-jére tervezett ratifikálására várva és a ratifikáció körüli bizonytalanság dacára nyilvánvaló, hogy az Európai Unió minisztereinek tanácsa és az Európai Bizottság jogalkotó minőségben eljárva nem hagyhat figyelmen kívül egy, az Európai Tanács (a tagállamok állam- és kormányfői) és az összes nemzeti és európai legitimitási forrás – az Európai Parlament, a nemzeti parlamentek, a tagállami kormányzatok képviselői és a Bizottság – egységes keretben egyesülő szorgalmazására elkészült szöveget. Hasonlóképpen az Európai Közösségek Bírósága és a nemzeti bíróságok már ihletet is merítenek a szövegből. A Charta úgy válik kötelező erejűvé, hogy a közösségi jog általános alapelveit magába foglalóként értelmezik.

A Chartában foglalt szociális jogok a következők:

I. fejezet – Méltóság

1. cikk: Emberi méltóság

Az emberi méltóság sérthetetlen. Tiszteletben kell tartani és védelemben kell részesíteni.

II. fejezet – Szabadságjogok

14. cikk: Az oktatáshoz való jog

1. Mindenkinek joga van az oktatáshoz és a szakképzéshez, valamint a folyamatos képzéshez való hozzáférésre.
2. Ebbe a jogba beletartozik az ingyenes kötelező oktatás lehetősége.
3. Tiszteletben kell tartani az oktatási intézmények alapításának szabadságát a demokratikus alapelvek, valamint a szülők azon jogának megfelelő tiszteletben tartásával, hogy vallási, világnézeti és pedagógiai meggyőződésüknek megfelelően biztosíthassák gyermekeik oktatását és tanítását, az e szabadságjog és jog gyakorlására irányadó nemzeti jogszabályok szerint.

15. cikk: A foglalkozás megválasztásának szabadsága és a munkába állás joga

1. Mindenkinek joga van munkába állni és szabadon választott vagy elfogadott foglalkozást űzni.
2. Az Unió minden polgára szabadon kereshet foglalkoztatást, munkát, gyakorolhatja a letelepedés jogát és nyújthat szolgáltatásokat bármely tagállamban.
3. A harmadik országoknak a tagállamok területén munkára felhatalmazott állampolgárai az Unió polgáraival egyenlő munkafeltételekre jogosultak.

IV. fejezet – Szolidaritás

27. cikk: A dolgozók vállalkozáson belüli tájékoztatáshoz és konzultációhoz való joga

A dolgozóknak és képviselőiknek a megfelelő szinte garantálni kell a megfelelő időben történő tájékoztatást és konzultációt a közösségi jogban, valamint a nemzeti jogban és gyakorlatban meghatározott esetekben és feltételek mellett.

28. cikk: A kollektív szerződés és cselekvés joga

A dolgozók és a munkaadók vagy ezek szervezetei a közösségi jognak, valamint a nemzeti jognak és gyakorlatnak megfelelően jogosultak a megfelelő szinten kollektív szerződésről tárgyalni és kollektív szerződést kötni, érdekelletét esetén érdekeik védelmére kollektíven cselekedni, ideértve a sztrájkot is.

29. cikk: A pályaválasztási szolgáltatásokhoz való hozzáférés joga

Mindenki jogosult hozzáférni ingyenes pályaválasztási szolgáltatáshoz.

30. cikk: Védelem indokolatlan elbocsátás esetén

Minden dolgozó védelemre jogosult indokolatlan elbocsátás esetén a közösségi jog, valamint a nemzeti jog és gyakorlat szerint.

31. cikk: Méltányos és igazságos munkafeltételek

1. Minden dolgozó jogosult az egészségét, biztonságát és méltóságát tiszteletben tartó feltételekre.
2. Minden dolgozó jogosult a maximális munkaórák korlátozására, a napi és heti pihenőidőszakokra és az éves fizetett szabadságra.

32. cikk: Gyermekmunka tilalma és a fiatalok védelme a munkahelyen

Tilos gyermekeket foglalkoztatni. A foglalkoztatásba vétel legalsó korhatára nem lehet a minimális iskola-elhagyási korhatárnál alacsonyabb, a fiatalok számára esetleg kedvezőbb szabályok sérelme nélkül és korlátozott mentességek kivételével.

A munkába felvett fiataloknak a koruknak megfelelő munkafeltételeket kell biztosítani, és védeni kell őket a gazdasági kizsákmányolással és olyan munkával szemben, amely valószínűleg károsítja biztonságukat, egészségüket vagy fizikai, szellemi, erkölcsi vagy szociális fejlődésüket vagy oktatásukat zavarja.

33 cikk: Családi és munkahelyi élet

1. A család jogi, gazdasági és szociális védelmet élvez.
2. A családi és szakmai élet összeegyeztethetősége érdekében mindenki jogosult az anyasággal összefüggő okból történő elbocsátással szembeni védelemre, valamint a fizetett anyasági szabadságra, valamint a gyermek születését vagy örökbe fogadását követően a szülői szabadság igénybevételére.

34. cikk: Szociális biztonság és szociális segítségnyújtás

1. Az Unió felismeri és tiszteletben tartja például az anyaság, betegség, ipari balesetek, eltartottság vagy idős kor, valamint az alkalmazás elvesztése esetén védelmet nyújtó társadalombiztosítási juttatásokra és szociális szolgáltatásokra való jogosultságot a közösségi jogban, valamint a nemzeti jogban és gyakorlatban meghatározott eljárások szerint.
2. Az Európai Unión belül legálisan honos és mozgó minden személy jogosult a társadalombiztosítási juttatásokra és szociális előnyökre a közösségi jog, valamint a nemzeti jog és gyakorlat szerint.
3. A társadalmi kirekesztés és szegénység elleni küzdelem érdekében az Unió felismeri és tiszteletben tartja a szociális és lakhatási segítséghez való jogot, hogy tisztas megélhetést biztosítson az elégséges erőforrásokkal nem rendelkezők számára a közösségi jogban, valamint a nemzeti jogban és gyakorlatban meghatározott eljárások szerint.

35. cikk: Egészségügy

Mindenki jogosult a megelőző egészségügyi ellátáshoz hozzáférni és az orvosi kezelésre a nemzeti jogok és gyakorlatok által megállapított feltételek mellett. A Unió összes szakpolitikájának és tevékenységének meghatározása és végrehajtása során biztosítani kell az emberi egészség magas színvonalú védelmét.

36. cikk: Általános gazdasági érdeket szolgáló szolgáltatásokhoz való hozzáférés

Az Unió felismeri és tiszteletben tartja a nemzeti jogban és gyakorlatban meghatározott általános gazdasági érdeket szolgáló szolgáltatásokhoz való hozzáférést az Európai Közösséget létrehozó szerződés szerint az Unió szociális és területi kohéziójának előmozdítása érdekében.

37. cikk: Környezetvédelem

A magas színvonalú környezetvédelmet és a környezet minőségének javítását be kell építeni az Unió szakpolitikáiba és a fenntartható fejlődés elvének megfelelően kell biztosítani.

38. cikk: Fogyasztóvédelem

Az Unió szakpolitikáinak magas szintű fogyasztóvédelmet kell biztosítaniuk.

V. fejezet – Állampolgári jogok

41. cikk: A jó közigazgatáshoz való jog

1. Mindenkinek joga van arra, hogy az Unió intézményei és szervei pártatlanul, tisztességesen és ésszerű időn belül kezeljék ügyeit.
2. Ez a jog az alábbiakat foglalja magába:
mindenkinek a meghallgatáshoz való jogát, mielőtt őt hátrányosan érintő egyéni intézkedést hoznak;

mindenkinek a saját aktájába való betekintéshez való jogát, a titoktartás, valamint a szakmai és üzleti titkok jogos érdekének tiszteletben tartásával; a közigazgatás kötelezettségét döntéseinek indoklására.

3. Mindenkinek joga van arra, hogy a Közösség intézményei vagy hivatalnokai által kötelezettségük teljesítése során okozott esetleges kárt a Közösség megtérítse a tagállamok jogában közös általános alapelveknek megfelelően.

4. Mindenki írhat az Unió intézményeinek a szerződések egyik nyelvén és a választ kötelező ugyanazon a nyelven megküldeni.

VI. fejezet – Igazságügy

47. cikk: Az eredményes jogorvoslati lehetőséghez és tisztességes bírósági eljáráshoz való jog

Mindenki, akinek az Unió joga által garantált jogát és szabadságát megsértették, jogosult a bíróság előtt eredményes jogorvoslatot keresni az e cikkben meghatározott feltételeknek megfelelően.

Mindenki jogosult ésszerű időn belül tisztességes és nyilvános meghallgatásra a korábban jogszabállyal létrehozott független és pártatlan bíróság előtt.

Mindenkinek lehetőséget kell biztosítani a tanácsadásra, a védelemre és a képviseletre.

Az igazságszolgáltatáshoz való eredményes hozzáférés biztosításához szükséges mértékű jogsegélyt kell biztosítani azoknak, akik nem rendelkeznek elégséges erőforrásokkal.

This document was created with Win2PDF available at <http://www.daneprairie.com>.
The unregistered version of Win2PDF is for evaluation or non-commercial use only.